



Vesi on meidän: Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa

Ministerin mediatilaisuus 9.1.2025

Eduskunnan Vesi on meidän -päätös (EK 26/2021 vp)



- *"Eduskunta edellyttää kansalaisaloitteen KAA 2/2020 vp pohjalta, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin **sellaisen lainsäädännön valmistelemiseksi, jolla varmistetaan kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen säilyminen kuntien omistuksessa ja määräysvallassa.**"*
- *"Eduskunta edellyttää, että valmisteltaessa kansalaisaloitteessa tarkoitettua sääntelyä osana vesihuoltolainsäädännön uudistusta hallitus selvittää laajasti eri sääntelyvaihtoehtoja ja **kiinnittää erityistä huomiota sääntelyn suhteeseen kunnalliseen itsehallintoon sekä perus- ja ihmisoikeuksista seuraaviin vaatimuksiin**"*

Taustaa



- Hallituksen esitysluonnos vesihuoltolain muuttamiseksi oli lausuntokierroksella 1.7.–30.9.2024
 - Kyseessä lakityöryhmän (edustettuna virkakuntaa ja keskeisiä sidosryhmiä) valmisteleva ehdotus
 - Yli 130 lausuntoa
- Ensimmäisellä lausuntokierroksella ollut Vesi on meidän -ratkaisuehdotus olisi varmistanut kuntien määräysvallan säilymisen vesihuollossa, muttei täysin kieltänyt kuntia myymästä vesihuoltoon kohdistuvaa omistustaan
- Lausuntopalautteen ja lausuntokierroksen päättymisen jälkeen tilattujen perustuslakiarvioiden pohjalta ehdotetaan kuntien vesihuollon omistukseen kohdistuvan myyntikiellon säätämistä

Vesihuoltolain uudistaminen

Vesi on Meidän

Jatkossa kunnat eivät saa luopua
vesihuollon omistuksestaan.



Maa- ja metsätalousministeriö

Ensimmäinen
yksimielisenä ja neljäs
koskaan hyväksytty
kansalaisaloite.

Vesihuollon toiminta turvataan
ja vesivarat pidetään
kansallisissa käsissä.

Suomessa
on yhteensä

1134
vesihuoltolaitosta
309 kunnassa

Keskitetyn vesihuollon
järjestämisvastuu
on aina kunnilla.
Tämä on osa
huoltovarmuutta.

Osuuskuntatoiminta on
jatkossakin mahdollista.
Muita uusia yksityisiä
vesihuoltolaitoksia
ei voida enää perustaa.

Kunnilla on
etuosto-oikeus
nykyisten yksityisten
vesihuoltolaitosten
kaupoissa.

Pykäläluonnos



4 c §

Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa

Kunta ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa omistustaan vesihuoltolaitoksesta, tukkuvesihuoltolaitoksesta tai vesihuolto-omaisuudesta muulle kuin toiselle kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Kunnan omistuksessa tai kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla kunnan määräysvallassa oleva vesihuoltolaitos tai tukkuvesihuoltolaitos ei saa myydä tai muulla tavoin luovuttaa vesihuolto-omaisuutta muulle kuin kunnalle tai kunnan omistuksessa olevalle laitokselle.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu laitos saa ottaa käyttöön vain omistuksessaan olevaa uutta vesihuolto-omaisuutta.

Tämän lain voimaantulon jälkeen saa perustaa vain kunnan omistuksessa olevia vesihuoltolaitoksia ja tukkuvesihuoltolaitoksia sekä asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

Kunnille säädettävää myyntikieltoa puoltavat näkökohdat



- Vesihuolto on
 - Turvallisuuskriittistä infrastruktuuria
 - Luonnollinen monopoli, jossa kilpailun puuttumisen vuoksi voiton tavoittelu ei välttämättä tarkoituksenmukainen lähtökohta palvelun järjestämiselle
 - Välttämättömyyspalvelu, johon liittyvät ihmis- ja perusoikeusulottuvuudet puoltavat vesihuollon säilyttämistä julkisessa omistuksessa
- Vesihuollon yksityistämisestä kansainvälisesti huonoja kokemuksia, yksityinen omistus on johtanut mm.
 - Palvelutason heikentymiseen
 - Veden hinnan nousuun
 - Vesihuollon kielteisten ympäristövaikutusten kasvamiseen
 - Valtioiden ja ulkomaisten sijoittajien välisiin kansainvälisen investoijan investointisuojaan nojalla nostettuihin välimiesmenettelyihin tilanteissa, joissa valtio pyrkinyt tiukentamaan vesihuoltoon liittyvää sääntelyä (vahingonkorvausvelvollisuus)

Myyntikieltoon liittyviä perustuslainäkökohtia



- Kyseessä on rajoitus kunnalliseen itsehallintoon (PL 121 §), vastaavasta ei ole esimerkkejä
 - Vesihuolto on kunnille merkittävä omaisuuserä, jonka realisointi ei myyntikiellon myötä olisi enää mahdollista
 - Ehdotettu ratkaisu jättää kunnille liikkumavaraa ja harkintavaltaa sen suhteen, miten kunta haluaa järjestää vesihuoltopalvelun
 - Ei esim. estäisi kuntaa yhtiöittävästä kunnan taseyksikkönä toimivaa vesihuoltolaitosta
 - Myyntikiellon säätämiseksi on vahvat perusteet
- Arvioidaan, että myyntikielto voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksikössä
- Kyseessä on asia, jota tulee arvioida valtion rahoitusvastuun (PL 121 §) kannalta
 - Kunnilla on jo nykyisin vesihuollon järjestämisvastuu, nykyiseen omistukseen kohdistuva myyntikielto täsmentää jo olemassa olevaa tehtävää → voidaan arvioida, että kyseessä ei ole uusi tehtävä
 - Vesihuollon kustannusvastaavuuden periaate (asiakasmaksuilla katettava vesihuollon kustannukset) sekä kuntien mahdollisuus tulouttaa kohtuullista tuottoa pääomalleen → myyntikielto ei synnytä kunnille uusia kustannuksia, vesihuoltoon kohdistuvan omistuksen säilyttäminen pitkällä aikavälillä kunnalle kannattavaa
- Arvioidaan, että myyntikielto ei synnytä valtiolle rahoitusvastuuta

Vesi on Meidän

Vesihuollon myyntikielto turvaa veden kaikille.



Kunta ei saa myydä vesihuollon omistustaan yksityisille toimijoille.

Säädös

- takaa huoltovarmuuden
- varmistaa julkisen määräysvallan
- turvaa vedensaannin
- ehkäisee kielteisiä ympäristövaikutuksia

Myyntikielto koskee kuntien

- ✗ vesihuolto-laitoksia
- ✗ tukkuvesihuolto-laitoksia
- ✗ vesihuolto-omaisuutta

Vesihuollon kustannukset katetaan asiakasmaksuilla.

Vesihuolto-osuuskunnat ovat mahdollisia jatkossakin.

Aikataulu



- Uusi lausuntokierros koskien kunnille säädettävää myyntikieltoa 9.1.2025–6.2.2025
 - Kyseessä merkittävä muutos verrattuna edelliseen lausuntoversioon
 - Muilta osin esityksen jatkovalmistelu etenee normaalisti, ja ensimmäisellä lausuntokierroksella annettu lausuntopalaute huomioidaan esityksen jatkovalmistelussa
- Lopullinen hallituksen esitys tarkoitus antaa eduskunnalle loppukeväästä 2025